

Reforma penzijskog sistema Srbije

III STUB / razvoj dobrovoljnih penzijskih fondova uslov i važan činilac uspešne reforme

Snežana Ristanović, direktor Raiffeisen Future DZU i
predsednica Grupacije društava za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima
14. mart 2013.

Strategija „Evropa 2020” / Zelena knjiga 2010 i Bela knjiga 2012 strategije za adekvatne, održive i sigurne penzijske sisteme EU

Prioriteti strategije EU za održiv rast /Evropa 2020/:

- **Pametnan rast** – razvoj ekonomije zasnovane na znanju i inovacijama;
- **Održiv rast** – promovisanje ekonomije koja efikasnije koristi resurse;
- **Inkluzivni rast** – podsticanje ekonomije koju odlikuje visoka stopa zaposlenosti i koja ostvaruje socijalnu i teritorijalnu koheziju.

Integralni deo strategije održivog rasta “Evropa 2020” su strategije za održive i sigurne penzijske sisteme zemalja članica objavljene u Zelenoj (2010.) i Beloj knjizi (2012.).

Iako razvijeni, postojeći mešoviti penzijski sistemi, “jedu” BDP zemalja članica EU.

Intenzivno starenje stanovništva zemalja članica ugrožava održivost penzijskih sistema.

(24% stanovništva EU čine penzioneri) .

Od 2013. godine započinje penzionisanje “baby boom” generacije, čime se radno sposobna populacija ubrzano smanjuje.

Trenutno 4 zaposlena na jednog penzionera –projekcija za 2020. je 2 zaposlena na 1 penzionera.

Bela knjiga / Strategija za adekvatne, održive i sigurne penzijske sisteme zemalja članica EU/ PREPORUKE:

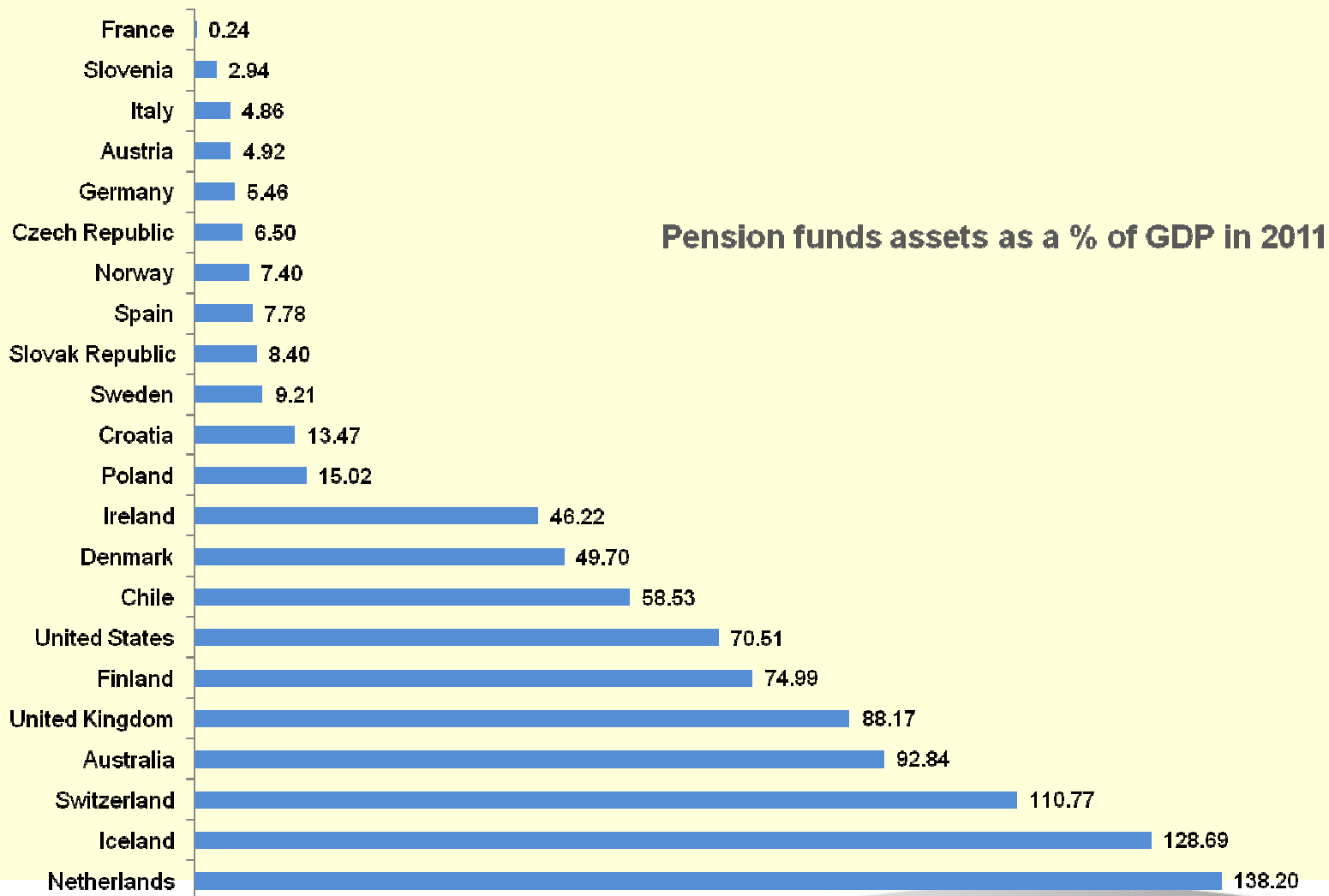
- Povezivanje starosne granice za penzionisanje sa povećanjem očekivanog životnog veka;
- Podržavanje dužeg ostanka na tržištu rada kroz “doživotno učenje” kao i podizanje kvalifikacione i obrazovne strukture zaposlenih;
- Ograničavanje prevremenog odlaska u penziju;
- Izjednačavanje starosne granice žena i muškaraca;
- Kapitalizovana štednja građana u privatnim penzijskim fondovima značajan je faktor stabilnosti penzijskih sistema zemalja članica EU; (dodatni poreski podsticaji kako za poslodavce tako i za građane);
- Obezbediti nesmetani transfer akumuliranih sredstava građana u privatnim penzijskim fondovima u okviru zemalja članica.

Prosečne godine i granica za odlazak u penziju u Evropskoj Uniji

Država članica	Prosečne godine odlaska u penziju		Zakonska granica za odlazak u penziju					
	2001	2008	2009		2020		posle 2020	
			M	Ž	M	Ž	M	Ž
Belgija	56.8	61.6	65		65		-	
Bugarska	58.4	61.5	63	60	63	60	65	63
Češka Republika	58.9	60.6	62	60.7	63.7	63.7	65+*	
Danska	61.6	61.3	65		66		67+*	
Nemačka	60.6	61.7	65		65.8	65.8	67	
Estonija	61.1	62.1	63	61	64		(65)	
Republika Irska	63.2	64.1	65		65 (66)		68	
Grčka	61.3	61.4	65	60	65	65	-	
Španija	60.3	62.6	65		66.3		67	
Francuska	58.1	59.3	60-65		62-67		-	
Italija	59.8	60.8	65	60	67		70.3	
Kipar	62.3	63.5	65			-		
Letonija	62.4	62.7	62		64.5		65	
Litvanija	58.9	59.9	62.5	60	64	63	65	
Luksemburg	56.8	-	65			-		
Mađarska	57.6	-	62		64		65	
Malta	57.6	59.8	61	60	63		65	
Holandija	60.9	63.2	65		65		(67)	
Austrija	59.2	60.9	65	60	65	60	65	
Poljska	56.6	59.3	65	60	65	60	67	
Portugal	61.9	62.6	65			-		
Rumunija	59.8	55.5	63.4	58.4	65	60	65	63
Slovenija	56.6	59.8	63	61	63 (65)	61 (65)	-	
Slovačka	57.5	58.7	62	57.5	62		62+*	
Finska	61.4	61.6	65		63-68		-	
Švedska	62.1	63.8	61-67			-		
Velika Britanija	62.0	63.1	65	60	66		68	
Prosek EU	59.9	61.4						

* dalje podizanje starosne granice za odlazak u penziju vršiče se shodno trendu povećanja životnog veka

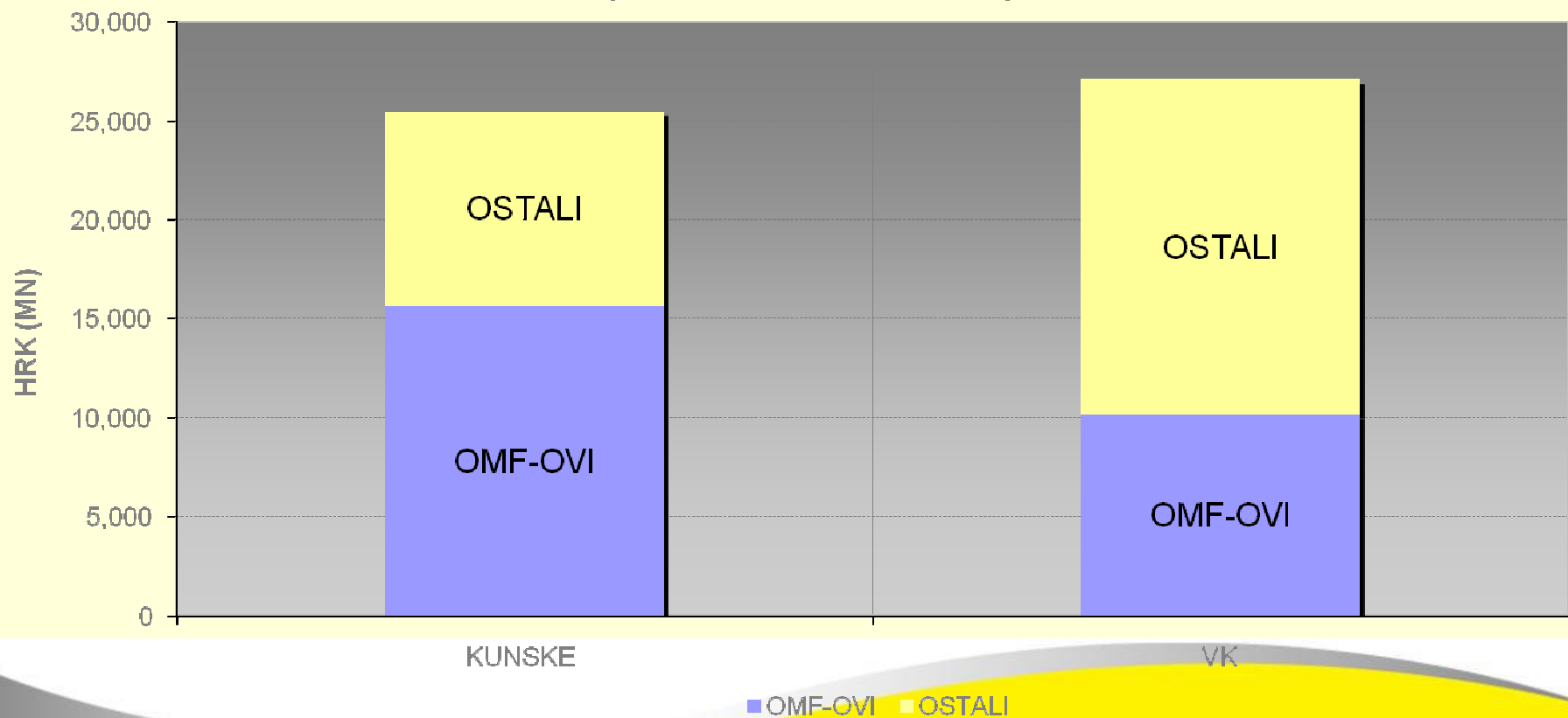
Imovina privatnih penzijskih fondova / % učešće u BDP po zemljama

Hrvatska

- 2002. godine reformisan je penzijski sistem kada su uspostavljeni privatni penzijski fondovi;
- 6,8 mlrd EUR imovina hrvatskih privatnih penzijskih fondova / 15% godišnjeg BDPa (Decembar 2012.);
- Pored banaka, privatni penzijski fondovi su najveći institucionalni investitori u Hrvatskoj.

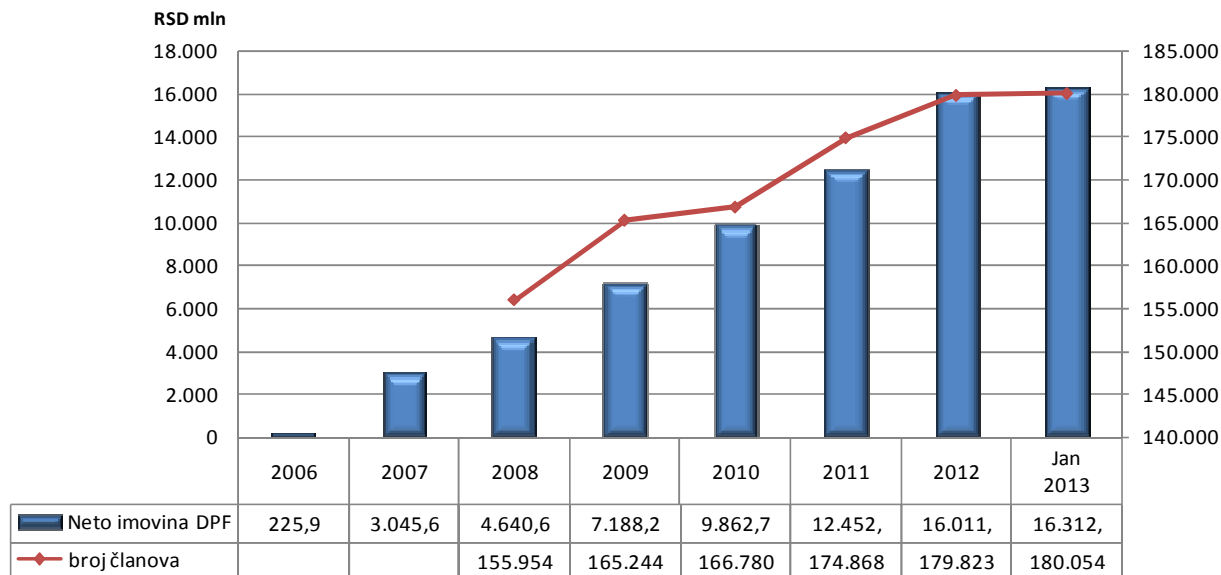
UDIO MIROVINSKIH FONDOVA U KUNSKIM IZDANJIMA TE IZDANJIMA UZ VALUTNU KLAUZULU REPUBLIKE HRVATSKE (31. PROSINCA 2011.)

SRBIJA

- Penzijski sistem Srbije zasniva se prvenstveno na sistemu međugeneracijske solidarnosti.
- Iako je u okviru reforme 2005. godine usvojen Zakon o DPF i PP čime je uspostavljen tzv. III stub i posle 6 godina poslovanja dobrovoljnih penzijskih fondova obuhvat građana u sistemu štednje za starost je na niskom nivou (samo 2,5% stanovništva / 10% zaposlenih).
- U industriji dobrovoljnih penzijskih fondova posluje pet društava za upravljanje koji upravljaju imovinom devet dobrovoljnih penzijskih fondova (DPF).
- Imovina DPF od početka njihovog poslovanja kontinuirano raste i na kraju januara ove godine iznosi preko 16mlrd RSD (146mio EUR) što predstavlja godišnji rast od 30% (0,40% BDPa).
- Rast imovine DPF je pre svega generisan uplatama doprinosa članova, kao i ostvarenim prinosima od ulaganja.
- Ostvareni prinos na nivou industrije za poslednjih godinu dana iznosi 12,9%.

Kretanje neto imovine i broja članova DPF

SRBIJA

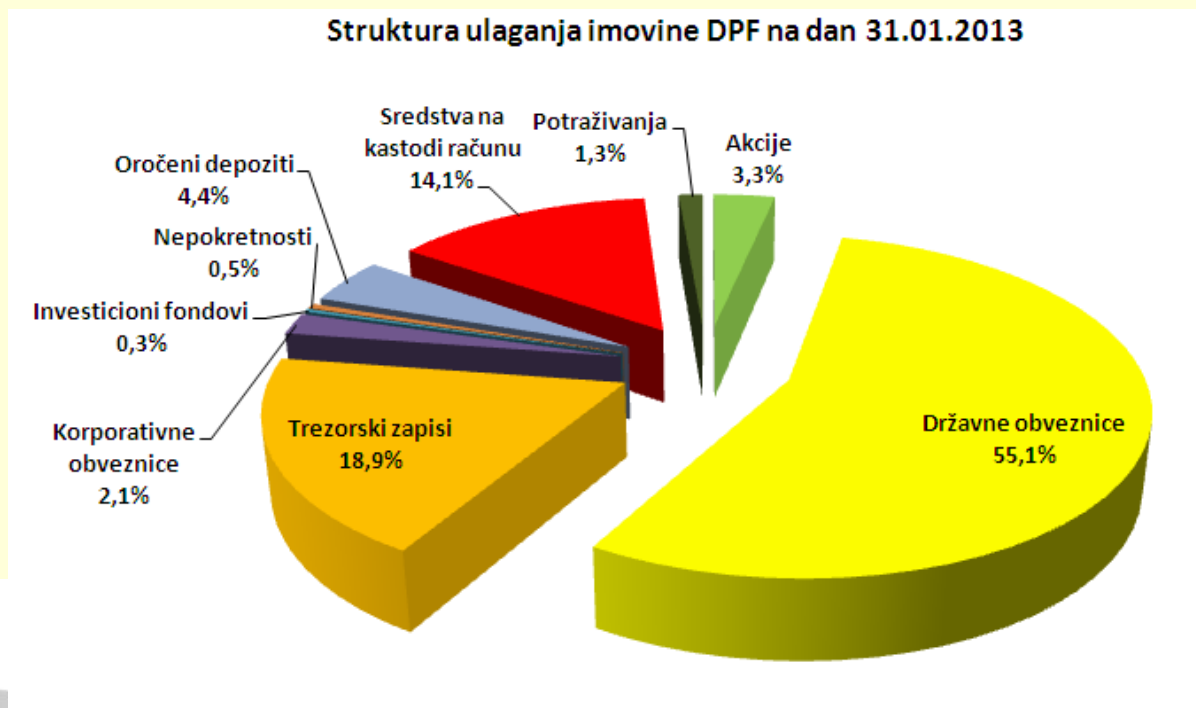
- Pod pretpostavkom da je po svakom zaposlenom u Srbiji, od početka poslovanja industrije DPF(od 2007.), uplaćivan mesečni doprinos u iznosu od 10EUR, danas bi imovina DPF iznosila preko EUR 1.3 mlrd.
- Kada uključimo i ostvarene prinose fondova od početka poslovanja, imovina DPF bi za šest godina poslovanja dobrovoljnih penzijskih fondova danas iznosila preko EUR 1.5 mlrd.

Godina	Ukupan broj zaposlenih*	Godišnji doprinos po zaposlenom	Godišnji iznos uplaćenih doprinosa
2007	2.002.344	120 EUR	240.281.280
2008	1.999.476	120 EUR	239.937.120
2009	1.889.085	120 EUR	226.690.200
2010	1.795.775	120 EUR	215.493.000
2011	1.746.138	120 EUR	209.536.560
2012	1.727.048	120 EUR	207.245.760
			1.339.183.920 EUR

*Izvor podataka: Republički zavod za statistiku-godišnji prosek

SRBIJA

- DPF su institucionalni investitori sa dugoročnim horizontom investiranja, koji sprovode konzervativnu politiku investiranja i važno je da država prepozna njihovu ulogu u razvoju tržišta kapitala kao i potencijal u finansiranju kapitalnih projekata.
- Za unapređenje uslova investiranja i kvalitetniju diversifikaciju ulaganja imovine DPF, neophodno je kontinuirano razvijati tržište kapitala, pre svega segment dužničkih instrumenata. Shodno konzervativnom načinu investiranja, značajno učešće u imovini DPF imaju upravo državne HOV.
- Za industriju DPF važno je da postoji pozitivan trend razvoja tržišta, u pogledu uvođenja novih instrumenata investiranja (produženje lepeze ročnosti i emitovanje HOV sa varijabilnom kamatnom stopom) i poboljšanju načina informisanja o planiranom rasporedu emisija HOV (objavljivanje rasporeda aukcija na kvartalnom nivou).

SRBIJA

- Samo sistem međugeneracijske solidarnosti ne može obezbediti kvalitetne penzije građanima, niti adekvatan, održiv i siguran penzijski sistem države Srbije.
- Demografska struktura stanovništva Srbije je nepovoljnija u odnosu na EU.
- U narednih nekoliko decenija broj osoba starih 65 ili više godina će se povećati za trećinu i predstavljati 27,5% ukupnog broja stanovništva;
- Trenutno 1,2 zaposlena na 1 penzionera;
- Neophodan brži razvoj štednje građana za starost u dobrovoljnim penzijskim fondovima i još jednom razmotriti mogućnost uvođenja II stuba;
- Država Srbija kao značajan poslodavac svojim primerom, uplatama dopunskih penzijskih doprinosa za svoje zaposlene, trebalo bi da da primer ostalim poslodavcima;
- Neophodno je da, nezavisno od poslodavca, svaki pojedinac preuzme deo odgovornosti za sopstvenu budućnost i uplaćuje dopunski penzijski doprinos;
- Najbolji model je kombinovana uplata i od strane poslodavca za zaposlenog ali i samog zaposlenog;
- Država je obezbedila poreske olakšice posebno za poslodavce a posebno za zaposlene građane koji uplaćuju dopunske penzijske doprinose ADMINISTRATIVNOM ZABRANOM.

SRBIJA

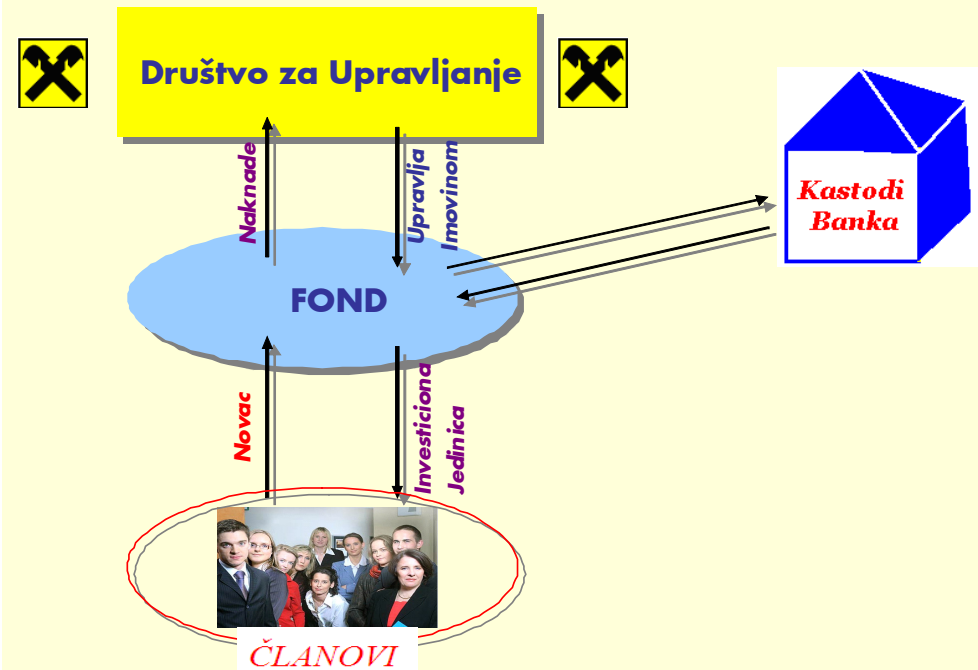
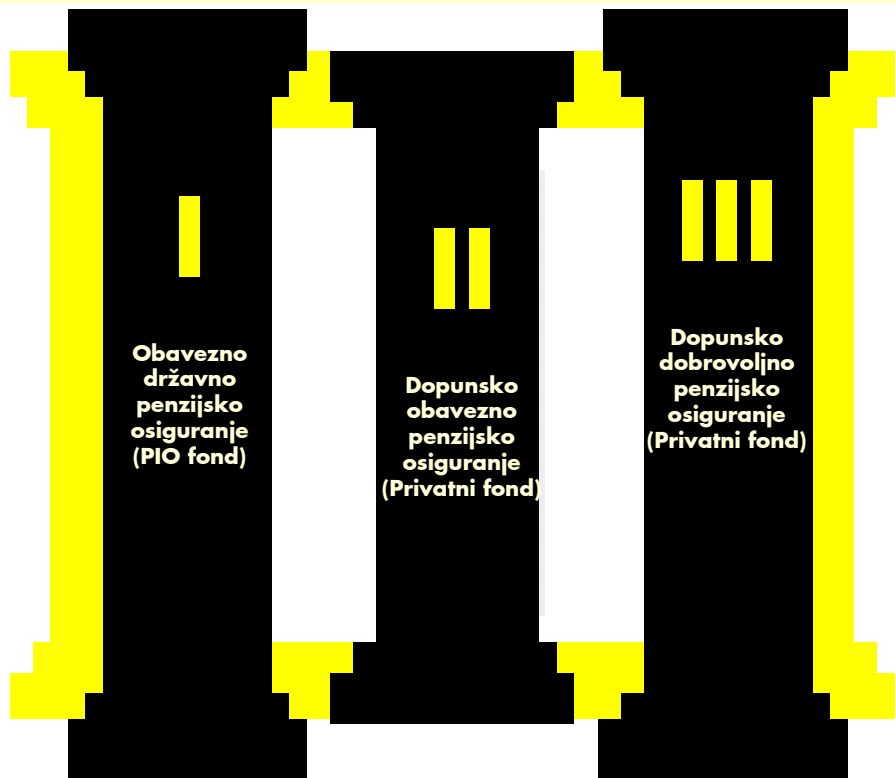
- Dugoročna strategija reformisanja penzijskog sistema Srbije neophodna što pre, kao i politički konsenzus svih parlamentarnih stranaka u vezi strategije;
- U ovom procesu važna je transparentnost i, pored države, aktivno učešće i sindikata i predstavnika poslodavaca i nezavisnih eksperata. / Grupacija DZU može dati značajnu podršku /
- Da bi reforma bila uspešna, neophodna je kontinuirana edukacija građana prevashodno od strane države!

EDUKACIJA! EDUKACIJA! EDUKACIJA!

- Nema uspešne reforme dok ne objasnite ljudima šta dobijaju promenom sistema!
- Štednja u DPF nije namenjena bogatim građanima već svim građanima!

SVETSKA BANKA -REFORMA PENZIJSKIH SISTEMA – MODEL III STUBA

- Sve zemlje u svetu su sprovele i sprovode reformisanje svojih penzijskih sistema, ne oslanjajući se isključivo na sistem međugeneracijske solidarnosti, odnosno državni penzijski fond, već imaju i sistem individualnih računa u privatnim penzijskim fondovima; (“Occupational pension funds”, “Professional pension funds, ili tzv. II stub koji je obavezan za sve zaposlene građane i III stub koji je na dobrovoljnoj osnovi)
- Kroz sistem individualnih računa uspostavljena je čvrsta veza između uplaćenog doprinosa pojedinca i njegove buduće privatne penzije;
- Visina privatne penzije zavisi od visine uplata na individualni račun pojedinca, dužine perioda uplate i prinosa koji je fond ostvario investiranjem sredstava svojih članova;
- Uvođenjem mešoviten sistema, građanima se obezbeđuju minimum dva nezavisna izvora prihoda u starosti: državna penzija (kroz sistem međugeneracijske solidarnosti) i privatna penzija (sistem kapitalizacije sredstava pojedinca na individualnom računu u privatnom penzijskom fondu).

PORESKI TRETMAN I: Uplate poslodavca u korist zaposlenih

Troškovi zarada i dobrovoljnih penzijskih doprinosa

- **Poslodavac** koji u svoje ime i za račun zaposlenih uplaćuje penzijske doprinose, a najviše do **5,214.00** RSD po zaposlenom, ne plaća ni porez ni obavezne socijalne doprinose.
- Izdaci poslodavca na ime uplata dopunskih penzijskih doprinosa priznaju se kao rashod u poreskom bilansu.
(Mišljenje Ministarstva finansija 413-00-1114/2010-04 od 25.05.2011.)

TROŠKOVI ISPLATE:	ZARADA (din)	Dobrovoljni penzijski doprinosi (din)
Neto zarada/dopunski doprinos	3.000,00	3.000,00
<u>Doprinosi na teret poslodavca</u>		
• doprinos za PIO (11,0%)	$(3000/0.701)*11,00\% = 470,76$	
• doprinos za zdravstveno osiguranje (6,15%)	$(3000/0.701)*6,15\% = 263,19$	
• doprinos za nezaposlenost (0,75%)	$(3000/0.701)*0,75\% = 32,10$	
<u>Doprinosi na teret zaposlenog</u>		
• doprinos za PIO (11,00%)	$(3000/0.701)*11,00\% = 470,76$	
• doprinos za zdravstveno osiguranje (6,15%)	$(3000/0.701)*6,15\% = 263,19$	
• doprinos za nezaposlenost (0,75%)	$(3000/0.701)*0,75\% = 32,10$	
Porez na teret zaposlenog – 12% bruto zarade	$(3000/0.701)*12\% = 513,55$	
Troškovi u odnosu na neto uplatu	5.045,65	3.000,00
Procentualno uvećanje u odnosu na neto zaradu	68,19%	0%

PORESKI TRETMAN II: Uplate zaposlenih obustavom iz zarade

-Primer-

- PRIMER PRAVILNOG SPROVOĐENJA PORESKE OLAKŠICE PRI OBRAČUNU ZARADE ZA ZAPOSLENOG KOJI ADMIN. ZABRANOM UPLAĆUJE DOPUNSKI PENZ. DOPRINOS:

Bruto zarada zaposlenog (BZZ):		100.000,00	din.
	Poreska oslobođenja (čl.15a):	- 8.776,00 *	din.
	Dobrovoljni penzijski doprinos (čl.21a):	- 5.214,00	din.
Obaveze na teret BZZ zaposlenog:	/umanjena osnovica za plaćanje poreza/	86.010,00	din.
Porez na dohodak građana:	/86.010,00 x 12%/	- 10.321,20	din.
Doprinos za PIO:	/100.000,00 x 11%/	- 11.000,00	din.
Doprinos za zdravstveno osiguranje:	/100.000,00 x 6,15%/	- 6.150,00	din.
Doprinos za nezaposlene:	/100.000,00 x 0,75%/	- 750,00	din.
NETO ZARADA:		71.778,80	din.
Obustave:	Dobrovoljni penzijski doprinos:	5.214,00	din.
ISPLATA NA RAČUN:		66.564,80	din.

*Inicijalni neoporezivi iznos za sve zaposlene građane definisan je na 5.000,00 din i jednom godišnje se usklađuje sa rastom cena na malo.

▪Razlika od 625,68 dinara ostaje zaposlenom kao uvećanje neto zarade zaposlenog zbog umanjenja osnovice za obračun i plaćanje poreza na dohodak građana za 5,214.00dinara koliko je zaposleni administrativnom zabranom uplatio sebi dopunski penzijski doprinos. Znači -zaposlenog, iako na lični račun u fond leže pun iznos od 5.214,00 dinara, to realno "košta" 4.588,32 dinara. 625,68 dinara je poklon države Srbije za konkretnog zaposlenog.

▪Ukoliko obračunski radnik pri obračunu i plaćanju poreza na dohodak, koji ide isključivo na teret bruto zarade zaposlenog, ne umanju bruto zaradu zaposlenog u iznosu penzijskog doprinosa koji uplaćuje administrativnom zabranom, praktično je uskratilo zaposlenom poresku olakšicu koja je njegovo zakonsko pravo.

- UVEK POZOVITE SVOJ FOND I PITAJTE DA VAM POMOGNE U VEZI PORESKE OLAKŠICE KOJA VAM PRIPADA!

ZAKON O DOBROVOLJNIM PENZIJSKIM FONDOVIMA I PENZIJSKIM PLANOVIMA

("Sl. Glasnik RS" 85/2005 i 31/2011.)

Zakonom o DPF i PP uređeno je poslovanje društava za upravljanje, funkcionisanje sistema dobrovoljnih penzijskih fondova, kao i prava i obaveze svih učesnika u sistemu kapitalizovane štednje.

Član fonda može biti svako domaće i strano fizičko lice.

■ Obveznik uplate dopunskih penzijskih doprinosa:*

- Fizičko lice, ili drugo fizičko, odnosno pravno lice za račun fizičkog lica;
- Poslodavac/organizator u svoje ime i za račun zaposlenog, odnosno člana sindikata, u skladu sa penzijskim planom;
- Poslodavac, u ime i za račun zaposlenog, u skladu sa ugovorom o članstvu između člana dobrovoljnog penzijskog fonda i društva za upravljanje (administrativna zabrana)

*Bez obzira ko je obveznik uplate, korisnik sredstava akumuliranih na ličnom računu jeste isključivo vlasnik datog ličnog računa.

■ Sredstva su nasledna i u periodu uplate i u periodu isplate. Član fonda određuje korisnike/naslednike sredstava.

■ Uplata penzijskih doprinosa može biti:*

- mesečna;
- periodična ili
- jednokratna.

*Dinamiku i visinu uplata određuje član fonda/obveznik uplate.

MINIMALNA UPLATA PENZIJSKOG DOPRINOSA IZNOSI 500 DINARA.

POVLAČENJE AKUMULIRANIH SREDSTAVA SA INDIVIDUALNIH RAČUNA

- Pravo na povlačenje i raspolaganje akumuliranih sredstava stiče se **najranije sa navršениh 58 godina života, a najkasnije sa 70.**
- Sredstva sa individualnog računa član fonda može povući i **pre navršene 58. godine života u slučaju trajne nesposobnosti za rad** (kada postoji potpuni gubitak radne sposobnosti člana fonda).
- **Sredstva su nasledna i u periodu uplate i u periodu isplate.** U slučaju smrti člana, sredstva se isplaćuju imenovanim korisnicima/naslednicima.
- Akumulirana sredstva mogu se povući:
 - programiranom isplatom (član fonda sam definiše visinu i dinamiku isplate i može je menjati u zavisnosti od svojih potreba. Minimalni period isplate je godinu dana);
 - kupovinom anuiteta (celokupan iznos sredstava prenosi se u osiguravajuće društvo, koje dalje vrši isplatu doživotnih anuiteta);

Uz jedan od navedenih načina isplate član može i jednokratno podići deo sredstava (maksimalno do 30%)

*Nema naknada u fazi isplata!

- Poreski tretman isplata sredstava:
 - plaća se porez na kapitalnu dobit (15%) na ostvareni prinos.